Lieta Nr.A420252322, AA43-0179-24/3
(pievienota lieta Nr.A420240222)
ECLI:LV:ADAT:2024:0424.A420252322.13.S

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024. gada 24. aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Sandra Gintere, tiesneši Agris Dreimanis un Laura Konošonoka

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumiem par /vieta/ administrācijas faktiskās rīcības, pielietojot roku dzelžus, turot antisanitāros apstākļos un sociālā izolācijā un veicot personīgo mantu izņemšanu, atzīšanu par prettiesisku, nemantiskā kaitējuma un zaudējumu atlīdzināšanu un faktiskās rīcības, atdodot izņemtās mantas, veikšanu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 14. marta spriedumu daļā un 2023. gada 10. maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2022. gada 1. jūnijā pieteicējs /pers. A/ /vieta/ (turpmāk – cietums) tika pārvietots no kameras Nr./kamera A/ uz kameru Nr./kamera B/ (turpmāk arī – strīdus kamera). Saistībā ar pārvietošanu starp pieteicēju un cietuma amatpersonām radās nesaskaņas, un tā rezultātā pret pieteicēju tika pielietoti speciālie līdzekļi (roku dzelži). Pēc pieteicēja pārvietošanas kamerā Nr./kamera A/ palika viņa personīgās mantas, kuras vēlāk tika nogādātas uz cietuma noliktavu.

[2] Pieteicējs 2022. gada 13. jūnija iesniegumā Ieslodzījuma vietu pārvaldei (turpmāk – Pārvalde) apstrīdēja tostarp roku dzelžu pielietošanu, turēšanu strīdus kamerā antisanitāros apstākļos un sociālā izolācijā un lūdza atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro*.

Pārvalde 2022. gada 12. augusta lēmumā Nr. N-1-2022-13423 (turpmāk – Lēmums Nr.1) nekonstatēja apstrīdētās cietuma administrācijas faktiskās rīcības prettiesiskumu un atteica atlīdzināt nemantisko kaitējumu, norādot šādus argumentus.

[2.1] Pieteicējs atteicās pakļauties daļējai kratīšanai, paņemt personīgās mantas, iziet no kameras un izvairījās no tieša kontakta, lai netiktu izvests no kameras. Pieteicēja uzvedība bija agresīva un bīstama, kā arī viņam ir nosliece uz uzbrukumu. Lai pārtrauktu prettiesiskās darbības un atvairītu iespējamo uzbrukumu, pieteicējam ar spēka palīdzību tika uzlikti roku dzelži, pamatojoties uz Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 23. panta pirmo daļu. Roku dzelži bija uzlikti tikai uz piecām minūtēm, speciālā līdzekļa lietošanas protokolā atzīmēts, ka sūdzības un ķermeņa bojājumi nav konstatēti.

[2.2] Katrā dzīvojamā kamerā ir uzkopšanas inventārs, un katru mēnesi kameras uzkopšanai tiek izsniegti uzkopšanas līdzekļi. Pēc pieteicēja lūguma 2022. gada 9. jūnijā viņam papildus tika izsniegts tualetes un flīžu tīrīšanas līdzeklis un lupatas.

[2.3] Laika posmā no 2022. gada 1. līdz 13. jūnijam netika ierobežota pieteicēja sarakste, viņam netika piemēroti ierobežojumi, kas saistīti ar notiesāto izolāciju, un viņš nebija vērsies cietuma administrācijā ar lūgumu piešķirt īslaicīgo vai ilgstošo satikšanos vai nodrošināt telefona zvana veikšanu. Pieteicējam bija iespēja apmeklēt sporta laukumu, kapelu, atpūtas telpu.

[2.4] Nav konstatējams priekšnoteikums nemantiskā kaitējuma esībai un tā atlīdzināšanai.

[3] Pēc pieteicēja pieteikuma ierosināta administratīvā lieta Nr. A420252322 tostarp par cietuma amatpersonas faktiskās rīcības, 2022. gada 1. jūnijā pielietojot fizisku spēku un speciālo līdzekli (roku dzelžus), atzīšanu par prettiesisku, par cietuma faktiskās rīcības, laika posmā no 2022. gada 1. līdz 9. jūnijam nenodrošinot strīdus kamerā uzkopšanas līdzekļus (lupata grīdas mazgāšanai, putekļiem, tualetes tīrīšanas līdzeklis), no 2022. gada 1. līdz 13. jūnijam nenosūtot pieteicēja korespondenci un 17 dienas turot pieteicēju sociālā izolācijā, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 5000 *euro* atlīdzināšanu.

Pieteikuma pamatots ar apsvērumiem, ka pieteicējs nepārkāpa ne iekšējās kārtības noteikumus, ne likumus, tādēļ roku dzelži tika uzlikti nepamatoti; kamerā nebija uzkopšanas līdzekļi; pieteicējs nevarēja nosūtīt vēstules, viņam tikai 2022. gada 7. vai 8. jūnijā tika izsniegts papīrs un rakstāmais; pieteicējs kamerā tika turēts sociālā izolācijā.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 14. marta spriedumu pieteikums apelācijas kārtībā pārbaudāmajā daļā atstāts bez izskatīšanas daļā par cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicējam rakstāmpapīru laika posmā no 2022. gada 1. līdz 6. jūnijam, atzīšanu par prettiesisku. Pieteikums pārējā daļā – par cietuma amatpersonas faktiskās rīcības, 2022. gada 1. jūnijā pielietojot fizisku spēku un speciālo līdzekli (roku dzelžus), atzīšanu par prettiesisku, par cietuma faktiskās rīcības, laika posmā no 2022. gada 1. līdz 9. jūnijam nenodrošinot strīdus kamerā uzkopšanas līdzekļus (lupata grīdas mazgāšanai, putekļiem, tualetes tīrīšanas līdzeklis), 17 dienas turot pieteicēju sociālā izolācijā, atzīšanu par prettiesisku un nemantiskā kaitējuma 5000 *euro* atlīdzināšanu – noraidīts.

Spriedums motivēts šādi.

[4.1] Administratīvo tiesu praksē, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, konsekventi atzīts, ka valstij ir pienākums ieslodzījumā esošajām personām nodrošināt tādus soda izciešanas apstākļus, kas nepārsniedz ar brīvības atņemšanas sodu neatņemami saistītos ierobežojumus un neērtības. Proti, ieslodzījumā esošajām personām ieslodzījuma vietas teritorijā tāpat kā personām ārpus brīvības atņemšanas vietām ir jābūt nodrošinātam noteiktam cilvēktiesību minimumam, kas personai nevar tikt atņemts, lai nepārkāptu personas tiesības uz cilvēcīgu izturēšanos. Ieslodzījuma vietas apstākļiem jābūt tādiem, kas atbilst cieņas pilnai attieksmei pret cilvēku (*sal. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2010. gada 6. maija spriedums lietā Nr. SKA-160/2010, 2012. gada 22. jūnija spriedums Nr. SKA-219/2012, 2013. gada 5. septembra spriedums Nr. SKA-436/2013*). Lai konstatētu Konvencijas (*acīmredzot domāta Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija*; turpmāk – Konvencija) 3. pantā ietvertā spīdzināšanas, citādas cietsirdīgas vai cieņu pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu, apiešanās raksturam ir jāsasniedz minimālais bardzības līmenis. Šī minimuma novērtēšana ir relatīva pēc būtības; tā ir atkarīga no lietas faktu kopuma un, jo īpaši, no apiešanās rakstura un konteksta, tās izpildes elementiem, ilguma, tās izraisītajām fiziskajām vai psihiskajām sekām, kā arī dažkārt no cietušā dzimuma, vecuma un veselības stāvokļa (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006. gada 4. maija sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 45. punkts un tajā minētā Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse*).

[4.2] Pieteikumā apgalvots, ka laika posmā no 2022. gada 1. līdz 13. jūnijam pieteicējs nevarēja nosūtīt korespondenci. Apstrīdēšanas iesniegumā pieteicējs vispārīgi norādīja, ka viņam pilnīgi tika liegta saziņa ar iestādēm, tuviniekiem un iespēja rakstīt iesniegumus. Savukārt tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka saziņas ar iestādēm un iespējas rakstīt iesniegumus liegšana izpaudās tādējādi, ka viņam nebija rakstāmpapīra, to izsniedza tikai 6. jūnijā.

Tiesa konstatēja, ka lietā ir precizējams prasījums, proti, par cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicējam rakstāmpapīru laika posmā no 2022. gada 1. līdz 6. jūnijam, atzīšanu par prettiesisku.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 278. panta pirmās daļas 4. punktam tiesa atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, ja tās pašas tiesas vai citas tiesas izskatīšanā atrodas administratīvā lieta starp tiem pašiem administratīvā procesa dalībniekiem par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata.

Atbilstoši informācijai Tiesu informācijas sistēmā Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama tiesvedībā atrodas administratīvā lieta Nr. A420205822, kas ierosināta sakarā ar pieteicēja pieteikumu cita starp par cietuma faktiskās rīcības, neizsniedzot aploksnes un izsniedzot rakstāmpapīru ar kavēšanos un nepietiekamā daudzumā, atzīšanu par prettiesisku. Lietā vērtējamais laika periods aptver arī laika posmu no 2022. gada 1. līdz 6. jūnijam.

Ievērojot minēto, pieteikums šajā daļā ir atstājams bez izskatīšanas.

[4.3] Pieteicējs iebilst pret cietuma amatpersonas rīcību, 2022. gada 1. jūnijā pret viņu pielietojot speciālo līdzekli – roku dzelžus.

Kā atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, speciālo līdzekļu, ieskaitot roku dzelžus, lietošana pati par sevi nerada Konvencijas 3. panta pārkāpumu, ja šis līdzeklis tiek izmantots saistībā ar likumīgu brīvības atņemšanu un nav saistīts ar tādu spēka izmantošanu vai citu cilvēku klātbūtni (*public exposure*), kas pārsniedz saprātīgi nepieciešamo. Šādos gadījumos ir svarīgi izvērtēt, vai ir pamats domāt, ka persona varētu izvairīties no aizturēšanas, bēgt, ievainot kādu, nodarīt citu kaitējumu vai slēpt pierādījumus (*2012. gada 15. maija sprieduma lietā „Kaverzin pret Ukrainu" 155. punkts, 2014. gada 17. jūlija sprieduma lietā „Svinarenko un Slyadnev pret Krieviju" 117. punkts*). Tomēr veids, kādā tiek lietoti speciālie līdzekļi, nedrīkst pārsniegt minimālo cietsirdības līmeni, kas varētu novest pie Konvencijas 3. panta pārkāpuma (*2010. gada 21. decembra sprieduma lietā „Kuzmenko pret Krieviju" 45. punkts*).

Saskaņā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 22. panta pirmās daļas 1. punktu amatpersonai, pildot dienesta uzdevumus, ir tiesības likumos un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā prasīt, lai personas pārtrauc likumpārkāpumus un citu rīcību, kura traucē amatpersonas pienākumu izpildi, kā arī lietot pret likumpārkāpējiem paredzētos piespiedu līdzekļus. Atbilstoši likuma 23. panta pirmās daļas 1. un 5. punktam amatpersonai, pildot dienesta pienākumus, ir tiesības lietot fizisku spēku, speciālos cīņas paņēmienus un speciālos līdzekļus, lai atvairītu uzbrukumu sev vai citām personām, aizturētu personu, kas nepakļaujas vai pretojas viņam, var bēgt vai nodarīt kaitējumu sev un citām personām (ja ir pamats tā uzskatīt).

Tādējādi likumdevējs ir tieši noteicis ieslodzījuma vietas amatpersonām tiesības noteiktos gadījumos pret ieslodzītajiem lietot speciālos līdzekļus.

[4.4] Vērtējot, vai cietuma amatpersonas rīcība, 2022. gada 1. jūnijā pielietojot pret pieteicēju speciālo līdzekli – roku dzelžus –, bija tiesiska un pamatota, tiesa atzina, ka cietuma amatpersona rīkojās tiesiski un faktiskajiem apstākļiem atbilstoši, ievērojot turpmāko.

[4.4.1] Ministru kabineta 2015. gada 9. jūnija noteikumu Nr.283 „Kārtība, kādā Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonas lieto speciālos līdzekļus" (turpmāk – Noteikumi Nr.283) 2.2. apakšpunkts noteic, ka amatpersonai atļauts

lietot roku dzelžus. Atbilstoši 10. punktam roku dzelžus lieto, ja nepieciešams sasiet vai saslēgt ieslodzītā vai citas personas rokas vai kājas vai vienlaikus rokas un kājas, lai novērstu ieslodzītā vai citas personas fizisku pretošanos. Saskaņā ar 4. punktu lēmumu par roku dzelžu lietošanu atbilstoši situācijai amatpersona pieņem patstāvīgi.

Ievērojot Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 23. panta pirmās daļas 1. un 5. punktā un Noteikumu Nr.283 10. punktā norādīto, roku dzelžus atļauts lietot, lai tostarp atvairītu uzbrukumu sev vai citām personām un novērstu ieslodzītā fizisku pretošanos.

[4.4.2] Izvērtējot lietas materiālus, tiesa guva apstiprinājumu Pārvaldes norādītajam, ka roku dzelži pret pieteicēju pielietoti, jo viņš bija agresīvs pret cietuma amatpersonām un nepakļāvās cietuma amatpersonu likumīgajām prasībām, tostarp prasībai iziet no kameras.

Proti, 2022. gada 1. jūnijā noformēts ziņojums Nr.94/D, kurā norādīts, ka plkst.9.30 kamerā Nr./kamera A/ pieteicējs kategoriski atteicās pakļauties daļējai kratīšanai. Lai pārtrauktu nelikumīgās darbības, tika pieņemts lēmums uzlikt roku dzelžus. Roku dzelžu uzlikšanas laikā pieteicējs izrādīja fizisku pretošanos. Lai pārtrauktu pieteicēja prettiesiskās darbības, pret viņu tika pielietots fizisks spēks un uzlikti roku dzelži.

Cietuma /amats/ /pers. B/ 2022. gada 1. jūnija ziņojumā cita starp norādīja, ka 2022. gada 1. jūnijā pieteicēja uzvedība bija bīstama un agresīva. Pieteicējam vairākas reizes tika piedāvāts iziet no kameras labprātīgi, taču viņš turpināja pārvietoties pa kameru un izvairījās no kontakta, lai labprātīgi tiktu izvests no kameras. Lai pārtrauktu pieteicēja prettiesiskās darbības un atvairītu iespējamo uzbrukumu, /amats/ /pers. C/ pieņēma lēmumu uzlikt roku dzelžus, /amats/ aptvēra notiesātā rokas no muguras un palūdza /pers. B/ uzlikt pieteicējam roku dzelžus. Roku dzelžu uzlikšanas laikā pieteicējs izrādīja fizisku pretošanos. Roku dzelži uzlikti ar spēka palīdzību plkst.10.10. Pieteicēju pārvietoja uz 3. korpusa dušas telpu.

Cietuma /amats/ /pers. C/ 2022. gada 1. jūnija ziņojumā cita starp norādīja, ka 2022. gada 1. jūnijā pieteicējs kategoriski atteicās izpildīt cietuma darbinieku likumīgās prasības, viņš bija agresīvs, uzbudinātā stāvoklī un kategoriski atteicās iziet no kameras. Pieteicēja uzvedība bija bīstama un agresīva, kā arī viņam ir nosliece uz uzbrukumu. Pieteicējam vairākkārt piedāvāja iziet no kameras labprātīgi, taču ieslodzītais turpināja aktīvi pretoties (izvairījās no tiešā kontakta, lai labprātīgi tiktu izvests no kameras), un, lai pārtrauktu viņa prettiesiskās darbības un atvairītu iespējamo uzbrukumu, /pers. C/ pieņēma lēmumu uzlikt pieteicējam roku dzelžus un tad izvest no kameras, aptvēra pieteicēja rokas no muguras un /amats/ /pers. B/ uzlika pieteicējam roku dzelžus. Roku dzelžu uzlikšanas laikā pieteicējs izrādīja fizisku pretošanos. Roku dzelži uzlikti ar spēka palīdzību plkst.10.10. Pieteicēju pārvietoja uz 3. korpusa dušas telpu, kur viņš nomierinājās, plkst.10.15 roku dzelži tika noņemti. Kopā ar /amats/ /pers. D/ pieteicēju nogādāja uz medicīnas daļu, kur ārsts plkst.10.20 konstatēja, ka pieteicējam nav brūču un miesas bojājumu.

[4.4.3] 2022. gada 29. jūnijā sastādīts slēdziens par speciālo līdzekļu pielietošanu, atbilstoši kuram 2022. gada 1. jūnijā apmēram plkst.9.30 pieteicējam tika paziņots, ka notiks viņa pārvietošana, viņam jāsavāc visas savas mantas. Apmēram plkst.10.10, redzot, ka pieteicējs nav savācis savas mantas, atkārtoti tika piedāvāts savākt mantas, lai veiktu to pārmeklēšanu pirms viņa pārvešanas uz citu telpu. Pieteicējs ignorēja administrācijas prasības, atteicās savākt savas mantas, viņš bija uzbudināts, ar savu uzvedību izrādīja agresivitāti un neapmierinātību pret notiekošo un strīdējās ar administrāciju. Redzot, ka pieteicējs ir nervozs, uzbudināts, kategoriski atteicās iziet no kameras, kā arī, zinot, ka pieteicējam ir nosliece uz bēgšanu, suicīdu un uzbrukumu, tika pieņemts lēmums uzlikt roku dzelžus, lai veiktu viņa turpmāku pārvietošanu uz citu kameru. Slēdzienā secināts, ka visas amatpersonu prasības bija likumīgas un pamatotas, līdz ar to roku dzelžu piemērošana bija samērīga un vitāli nepieciešama, lai nepieļautu pieteicēja pretlikumīgas darbības.

[4.4.4] Noteikumu Nr.283 47. punkts noteic, ka pēc katra speciālā līdzekļa lietošanas gadījuma amatpersona, kura lietoja speciālo līdzekli, noformē speciālā līdzekļa lietošanas protokolu (1. apakšpunkts), nekavējoties, tiklīdz tas iespējams, pieaicina ārstniecības personu, lai tā varētu veikt ieslodzītā vai citas personas medicīnisku apskati veselības stāvokļa noteikšanai pēc speciālā līdzekļa lietošanas un, ja tas nepieciešams, sniegt medicīnisku palīdzību (2. apakšpunkts). Savukārt Noteikumu Nr.283 13. punkts noteic aizliegumu ieslodzītā vai citas personas rokas turēt sasietas vai saslēgtas roku dzelžos ilgāk kā divas stundas pēc kārtas.

Roku dzelžu lietošana pret pieteicēju fiksēta 2022. gada 1. jūnija Speciālā līdzekļa lietošanas protokolā Nr.12/D, kurā norādīts roku dzelžu lietošanas pamats, kā arī pieaicinātā ārstniecības persona pēc pieteicēja apskates fiksējusi konstatēto. Pieteicējs ar protokolu iepazīstināts, bet atbilstoši amatpersonu norādītajam atteicies to parakstīt, kā arī nav izmantojis tiesības nekavējoties norādīt savus iebildumus par roku dzelžu pielietošanu. No protokolā norādītā konstatējams, ka roku dzelži pieteicējam uzlikti plkst.10.10, bet noņemti plkst.10.15. Līdz ar to procesuālus pārkāpumus šajā aspektā tiesa nekonstatēja.

[4.4.5] Tiesai neradās pamatotas šaubas par iestādes fiksēto apstākļu atbilstību faktiskajai situācijai. Lietā iesniegtie videoieraksti apliecina, ka pieteicējs nepakļaujas cietuma amatpersonu likumīgajām prasībām, strīdas ar cietuma amatpersonām. Lai arī videoierakstā redzamā pieteicēja uzvedība tobrīd nav vērtējama kā agresīva, taču tā ir vērtējama kā izaicinoša. Turklāt pieteicējs tiesas sēdē norādīja, ka lietā iesniegtie videoieraksti atspoguļo tikai nelielu daļu, apmēram 10 minūtes, no 2022. gada 1. jūnija notikumiem, ka viss process ilga trīs stundas (apstrīdēšanas iesniegumā norādīts, ka process ilga 1,50 min, acīmredzami domāts 1,5 stundas). Tiesai neradās pamatotas šaubas, ka vēlāk ir sekojuši notikumi, kas atspoguļoti cietuma amatpersonu dienesta ziņojumos.

Pieteicējs norādīja, ka cietuma amatpersonas visu laiku centās viņu izprovocēt. No videoierakstiem nav gūstams apstiprinājums šim pieteicēja apgalvojumam. Tiesas vērtējumā, ja pieteicējs subjektīvi amatpersonu rīcību uztvēra kā provokāciju, minētais varēja izraisīt viņa dusmas, agresivitāti un pretestību, proti, rīcību, kas atspoguļota amatpersonu

dienesta ziņojumos. Līdz ar to apstāklim, ka lietā nav iesniegti videokameras ieraksti no koridora puses, izskatāmajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes. Arī ar liecinieka /pers. E/ liecībām pieteicēja iebildumu pamatotība neapstiprinājās, jo /pers. E/ liecināja, ka nebija aculiecinieks 2022. gada 1. jūnija notikumiem saistībā ar speciālo līdzekļu lietošanu pret pieteicēju.

[4.5] Pieteicējs apgalvo, ka laika posmā no 2022. gada 1. līdz 9. jūnijam strīdus kamerā nebija nodrošināti uzkopšanas līdzekļi (lupata grīdas mazgāšanai, putekļiem, tualetes tīrīšanas līdzeklis), līdz ar to viņš ticis turēts antisanitāros apstākļos.

Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 77. panta pirmā daļa cita starpā noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi. Savukārt Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.423) 44.3. apakšpunkts paredz pašu notiesāto pienākumu uzturēt kārtībā dzīvojamās telpas, koplietošanas telpas un darba vietas, ievērot personisko higiēnu, nosakot, ka notiesātie, kuri sodu izcieš brīvības atņemšanas iestādēs kamerā, to uzkopj noteiktajā rindas kārtībā. Tātad kamerās, kurās uzturas ieslodzītie, ir jānodrošina higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi, secīgi – ieslodzītajiem ir jābūt pieejamiem līdzekļiem un inventāram, lai kameras uzkoptu.

Atbilstoši cietuma sniegtajai informācijai strīdus kamerā bija šāds uzkopšanas inventārs: slota, liekšķere, spainis, saimniecības bļoda, tualetes poda birste un lupatas. Cietumā dzīvojamo kameru uzkopšanai katru mēnesi tiek izsniegti uzkopšanas līdzekļi: 0,5 kg saimniecības pasta un 0,5 l tualetes un flīžu tīrīšanas līdzeklis. Pēc pieteicēja mutiska lūguma 2022. gada 9. jūnijā tika papildus izsniegts tualetes un flīžu tīrīšanas līdzeklis 0,5 l un lupatas.

Tiesa nepiešķīra ticamību pieteicēja apgalvotajam, ka cietuma administrācija mutiskus iesniegumus nepieņem un uz tiem nereaģē. Tiesa arī norādīja, ka, ja pieteicējam tīrīšanas līdzekļi kamerā nebija pieejami, viņam bija aktīvi jārīkojas, lai tie tiktu nodrošināti. Tā kā pieteicējs to nav darījis uzreiz pēc ievietošanas kamerā, bet tikai vairāk nekā pēc nedēļas, nav pamata secināt, ka viņa apgalvotais atbilst patiesībai. Turklāt papildu tīrīšanas līdzeklis pieteicējam izsniegts pēc mutiska lūguma, līdz ar to arī apstāklim, ka rakstāmpapīrs viņam ticis izsniegts tikai 2022. gada 6. jūnijā, nav izšķirošas nozīmes, jo mutiski pieteicējam bija iespēja vērsties pie cietuma administrācijas jau 1. jūnijā vai nākamajā dienā. Tiesas secināto nemaina arī fakts, ka lietā nav dokumentu par to, ka tieši strīdus kamerai pirms pieteicēja ievietošanas tajā bija izsniegti uzkopšanas līdzekļi. Tiesa ņēma vērā lietā esošos sarakstus, kas norāda uz to, ka cietuma rīcībā ir noteikts krājums tīrīšanas piederumu un līdzekļu, kas katru mēnesi tiek izsniegti ieslodzītajiem kameru uzkopšanai. Tiesai nav pamata apšaubīt šādu kārtību un tās atbilstību faktiskajai situācijai. Līdz ar to tiesa pārsūdzētās cietuma administrācijas rīcības prettiesiskumu nekonstatēja.

[4.6] Pieteicējs apgalvo, ka 17 dienas ticis turēts sociālā izolācijā.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā par personu ievietošanu vieniešlodzījuma kamerās atzīts, ka ieslodzījumā esošas personas nošķiršana no pārējiem ieslodzītajiem pati par sevi nav uzskatāma par cietsirdīgu apiešanos, un daudzās Konvencijas dalībvalstīs tiek paredzēti stingrāki drošības noteikumi īpaši bīstamām personām. Lai novērtētu, vai valsts veiktie pasākumi personas sociālajai izolācijai nerada Konvencijas 3. panta pārkāpumu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ņem vērā šādus apstākļus: 1) persona un tās lietas īpašie apstākļi; 2) ieslodzījuma fiziskie apstākļi (tostarp kameras plašums un iekārtojums); 3) personas izolācijas raksturs (pieeja informācijai, saziņas iespējas ar ieslodzījuma vietas amatpersonām, saziņas iespējas ar citiem ieslodzītajiem, saziņas iespējas ar radiniekiem, saziņas iespējas ar aizstāvi un citām personām); 4) personas sociālās izolācijas ilgums (*2012. gada 17. aprīļa sprieduma lietā „Horych pret Poliju" 93.–103. punkts, 2014. gada 18. marta sprieduma lietā „Öcalan pret Turciju (Nr.2)" 104., 108.–149. punkts, 2006. gada 4. jūlija sprieduma lietā „Ramirez Sanchez pret Franciju" 125.–150. punkts, 2012. gada 17. aprīļa sprieduma lietā „Piechowicz pret Poliju" 166.–178. punkts*).

Lietā nav strīda, ka pieteicējs strīdus kamerā atradās viens.

[4.7] Atbilstoši cietuma sniegtajām ziņām pieteicējam, 2022. gada 1. jūnijā pārvedot viņu uz strīdus kameru, nebija liegti ikdienas procesi – pastaigas, sporta nodarbības, saziņa ar radiem vai juridiskās palīdzības sniedzēju, viņam netika piemēroti ierobežojumi, kas saistīti ar notiesāto izolāciju.

Saskaņā ar Kodeksa 45. panta pirmo daļu ar brīvības atņemšanu notiesātajiem, izņemot notiesātos, kas iesaistīti atkarību mazināšanas programmā, un ar īslaicīgu brīvības atņemšanu notiesātos, šajā kodeksā noteiktajā kārtībā un apjomā ir iespējas satikties ar radiniekiem un citām personām bez brīvības atņemšanas iestādes pārstāvja klātbūtnes: īslaicīgi – uz laiku no vienas stundas līdz divām stundām, lai veicinātu sociāli lietderīgu saikņu saglabāšanu un atjaunošanu; ilglaicīgi – uz laiku no sešām līdz četrdesmit astoņām stundām, lai veicinātu radniecisko un ģimenes sakaru saglabāšanu. Noteikumu Nr.423 60. punktā noteikts, ka satikšanās atļauju izdod brīvības atņemšanas iestādes priekšnieks, pamatojoties uz notiesātā iesniegumu.

Pēc cietuma administrācijas sniegtās informācijas pieteicējs laika posmā no 2022. gada 1. līdz 13. jūnijam nebija vērsies ar iesniegumu piešķirt īslaicīgo vai ilgstošo satikšanos, nav veicis telefonzvanus, kā arī nebija vērsies pie cietuma administrācijas ar lūgumu nodrošināt telefonzvanu. Pieteicējam 2022. gada 3., 7. un 10. jūnijā tika nodrošināta iespēja apmeklēt cietuma sporta (futbola) laukumu. 2022. gada 2. jūnijā pieteicējs apmeklēja kapelu un piedalījās sarunā ar kapelānu, viņam tika nodrošināta iespēja saskaņā ar grafiku apmeklēt atpūtas telpu katru dienu.

Tiesas sēdē pieteicējs paskaidroja, ka kamerā atradās viens pats, līdz ar to tika liegta iespēja kontaktēties ar citām personām, kontaktēšanās ar citām personām vienu stundu dienā ir par maz.

Tiesa secināja, ka pieteicēja ieskatā apstākļi, ka tiek nodrošinātas pastaigas, sporta laukuma, atpūtas telpas un kapelas apmeklējumi, nav pietiekami, lai atzītu, ka pieteicējs netika turēts izolācijā, viņa vērtējumā persona atrodas izolācijā, ja kamerā atrodas viena pati.

Tiesas vērtējumā komunikācija ar citiem ieslodzītajiem (kameras biedriem) nav vienīgais veids, kā, atrodoties kamerā vienam, ir iespējams samazināt radīto spriedzi, turklāt vērā ņemams ir apstāklis, ka strīdus kamerā pieteicējs viens pats atradās salīdzinoši neilgu laiku. Atrodoties kamerā, pieteicējs nav sūdzējies, ka viņš nevar iegūt vēlamo informāciju, nav lūdzis nodrošināt īslaicīgo vai ilgstošo satikšanos, telefonsarunas. Minētais liecina par to, ka pieteicējs kamerā neizjuta izolācijas spriedzi. Tiesas sēdē norādīto, ka viņš nevarēja sazināties ar tuviniekiem, jo visa kontaktinformācija atradās izņemtajās mantās noliktavā, tiesa vērtēja kritiski, jo pieteicējam bija iespēja apmeklēt noliktavu un paņemt nepieciešamās mantas, ko pieteicējs nav darījis. Līdz ar to minētais iebildums nav pamatots.

Tiesa atzina, ka pieteicēja īslaicīga izvietošana strīdus kamerā nesasniedza to bardzības līmeni, kas būtu uzskatāma par cietsirdīgu apiešanos. Tāpat nav pamata uzskatīt, ka viņam bija liegtas saziņas iespējas ar ieslodzījuma vietas amatpersonām. Pieteicējs nenorādīja, ka, atrodoties vienam strīdus kamerā, būtu ietekmēts viņa vispārējais vai psihiskās veselības stāvoklis vai ka būtu radušās psiholoģiskas problēmas. Līdz ar to tiesa nekonstatēja pārsūdzētās cietuma administrācijas rīcības prettiesiskumu.

[4.8] Pieteicējs lūdz atlīdzināt nemantisko kaitējumu 5000 *euro*.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 92. pantam ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu (*acīmredzot domāts nemantisko kaitējumu*), kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 4. panta pirmo daļu iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies. Tā kā tiesības uz atlīdzinājumu personai ir tikai tādos gadījumos, kad konstatēts administratīvā akta vai faktiskās rīcības prettiesiskums, bet tiesa tādu nekonstatēja, prasījums par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu nav pamatots un ir noraidāms.

[5] Pieteicējs apelācijas sūdzībā par tiesas 2023. gada 14. marta spriedumu daļā un papildu paskaidrojumā norādīja, ka tiesa vienpusīgi vērtēja apstākļus, neņēma vērā liecinieka liecību un nevainīguma prezumpciju, ignorēja lietas materiālos esošos pierādījumus, piemēram, par uzkopšanas līdzekļu neizsniegšanu, neņēma vērā Senāta un Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos atzīto, neskatīja visus lietas apstākļus kopsakarā. Pieteicēja ieskatā iestāde slēpj pierādījumus.

Pieteicējs kamerā viens atradās ne vien 17 dienas, bet vēl 17 dienas atradās soda izolatorā, un izolācijas ilgums kopumā ir divi gadi. Viņam nebija iespēju kontaktēties ar citiem ieslodzītajiem un tuviniekiem. Nepamatoti tika aizliegta videosaziņa, jo tā ir vienīgā iespēja redzēt tuviniekus.

Iestāde neuzrāda videoierakstus, jo tie apliecinātu, ka cietuma darbinieki snieguši nepatiesas ziņas un ka pieteicējs pakļāvās daļējai kratīšanai. Tiesa neņēma vērā, ka daļējas kratīšanas laikā mantas pārbauda uz vietas. Roku dzelži tika uzlikti bez iemesla, pieteicēja ieskatā ir kritiski vērtējama roku dzelžu uzlikšana par personīgo mantu nesavākšanu. Lēmums par viņa pārvietošanu tika pieņemts plkst.11.00–11.30, nevis plkst.9.30.

Uzkopšanas līdzekļi tika izsniegti tikai 2022. gada 9. jūnijā.

[6] Pārvalde paskaidroja, ka pārsūdzētajā tiesas spriedumā objektīvi ir izvērtēti lietas būtiskie tiesiskie un faktiskie apstākļi. Pieteicējam bija nodrošināta iespēja sniegt paskaidrojumus un iesniegt pierādījumus. Pieteicēja apsvērumi balstīti subjektīvos pieņēmumos. Lietā nav tiesiskas nozīmes nevainīguma prezumpcijai.

[7] Pieteicējs vērsās cietumā un Pārvaldē ar vairākiem iesniegumiem, uzskatot, ka 2022. gada 1. jūnijā visas personīgās mantas viņam ir tikušas atņemtas un, neievērojot pieteicēja lūgumus, netiek atdotas. Pieteicējs arī lūdza atlīdzināt nemantisko kaitējumu un zaudējumus.

Izskatot iesniegumus, Pārvalde nekonstatēja cietuma administrācijas rīcības prettiesiskumu, secīgi – pamatu nemantiskā kaitējuma un zaudējumu atlīdzināšanai. Tostarp 2022. gada 11. jūlija vēstulē Nr. N-1-2022-11538, 2022. gada 19. jūlija vēstulē Nr. N-1-2022-12066, 2022. gada 21. jūlija vēstulē Nr. N-1-2022-12292, 2022. gada 30. augusta vēstulē Nr. N-1-2022-14115 Pārvalde cita starp norādīja, ka ieslodzītais ir atbildīgs par savām personīgajām mantām, kuras tam ir pienākums ņemt līdzi uz citu kameru. Pieteicējs pats atteicās paņemt mantas no kameras Nr./kamera A/, kā arī viņš tika aizvests uz noliktavu 2022. gada 1. jūnija vakarā, taču paņēma tikai traukus un higiēnas piederumus, un 1. jūlijā, kad atteicās paņemt mantas.

[8] Pēc pieteicēja pieteikuma ierosināta administratīvā lieta Nr. A420240222 par cietuma administrācijas faktiskās rīcības, 2022. gada 1. jūnijā izņemot visas pieteicējam piederošās mantas un neatdodot tās atpakaļ, atzīšanu par prettiesisku, nemantiskā kaitējuma 20 000 *euro* un zaudējumu 1500 *euro* atlīdzināšanu un pienākuma uzlikšanu cietuma administrācijai atdot pieteicējam atņemtos dokumentus un grāmatas.

Pieteikumā norādīts, ka 1. jūnijā pieteicējam tika izņemtas un nozagtas visas personīgās mantas, par mantu izņemšanu nesastādot nevienu procesuālo dokumentu. Kameras kratīšana, mantu pārmeklēšana un pieteicēja pārvietošana tika veikta, lai sodītu pieteicēju par sūdzībām par uzturēšanās apstākļiem un slēptu pierādījumus. Sakarā ar mantu izņemšanu pieteicējam tika liegta saziņa ar tuviniekiem, tiesības uz taisnīgu tiesu, bija jāstaigā vienā un tai pašā apģērbā, kas bija mugurā. Mantas netiek atdotas, neskatoties uz vairākiem lūgumiem, kā arī cietuma administrācija informējusi, ka mantas ir iznīcinātas.

[9] Ar Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 10. maija spriedumu pieteikums par cietuma faktiskās rīcības, 2022. gada 1. jūnijā izņemot visas pieteicējam piederošās mantas un neatdodot tās atpakaļ, atzīšanu par pretttiesisku, nemantiskā kaitējuma un mantiskā zaudējuma atlīdzināšanu, kā arī pienākuma uzlikšanu cietuma administrācijai atdot atņemtos dokumentus un grāmatas, noraidīts, motivējot šādi.

[9.1] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 89. panta pirmo daļu faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Par faktisko rīcību atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Minētā panta otrajā daļā noteikts, ka faktiskā rīcība ir arī iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1. panta trešo daļu administratīvais akts cita starp ir arī lēmums, kas būtiski ierobežo iestādei īpaši pakļautas personas cilvēktiesības. Iestādes faktiskajai rīcībai ir jāatbilst tām pašām pazīmēm, kurām atbilst administratīvais akts, tikai iestādes faktiskā rīcība ir vērsta uz faktisku, nevis tiesisku seku radīšanu privātpersonai (*Senāta 2006. gada 24. janvāra lēmuma Nr. SKA-110/2006 38. punkts (acīmredzot domāts 8. punkts)*).

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 95. pantu valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

Konvencijas 3. pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt. Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 7. pants noteic, ka nevienu nedrīkst pakļaut spīdzināšanai vai nežēlīgi, necilvēcīgi vai pazemojoši apieties ar viņu vai sodīt. Savukārt šā pakta 10. pants noteic, ka visām personām, kurām atņemta brīvība, ir tiesības uz humānu apiešanos un cilvēka personībai piemītošās pašcieņas respektēšanu. Tas nozīmē, ka pret personām, kurām ir ierobežota brīvība, nedrīkst izturēties pretēji šā pakta 7. panta noteikumiem, kā arī personas drīkst tikt pakļautas tikai tām grūtībām vai ierobežojumiem, kas izriet no brīvības atņemšanas apstākļiem. Personas, kurām atņemta brīvība, bauda visas tiesības, kas noteiktas paktā, ar tiem ierobežojumiem, kas slēgtā vidē ir neizbēgami.

Kodeksa 4. panta otrās daļas 1. punktā noteikts, ka, izpildot jebkura veida krimināLsodu, sodu izpildes praksē ir nodrošināmas likumā noteiktās garantijas pret spīdzināšanu un necilvēcīgu vai pazemojošu soda piemērošanu notiesātajai personai; soda izpildes mērķis nav sagādāt fiziskas ciešanas vai pazemot cilvēka cieņu, vai izstumt viņu no sabiedrības. Kodeksa 77. panta pirmā daļa noteic, ka notiesātajiem, kuri izcieš sodu brīvības atņemšanas iestādēs, nodrošināmi epidemioloģiskās drošības un higiēnas noteikumiem atbilstoši sadzīves apstākļi.

Senāts norādījis, ka ieslodzījumā esoša persona ir neaizsargāta, tā ir absolūtā valsts pakļautībā un līdz ar to arī aizsardzībā. Lai kādu iemeslu dēļ persona atrastos ieslodzījumā, Satversmes 95. pants un Konvencijas 3. pants prasa, ka apstākļiem jābūt tādiem, kas neizbēgami izriet no ieslodzījuma fakta un kas atbilst cieņas pilnai attieksmei pret cilvēku. Ieslodzījuma apstākļi nedrīkst pārsniegt ar ieslodzījuma faktu neizbēgami saistīto ciešanu slieksni. Tas, ka cilvēkam ieslodzījumā ir jādzīvo sanitāros apstākļos, ir pašsaprotami. Ar šo vajadzību ieslodzījumā esošā persona nekādi neatšķiras no pārējiem cilvēkiem. Nespēja apmierināt šo pamatvajadzību pienācīgā līmenī normālā gadījumā liek justies cilvēkam pazemojoši (*2010. gada 6. maija lēmuma Nr. 160/2010 (acīmredzot domāts 2010. gada 6. maija spriedums Nr. SKA-160/2010) 18. punkts*).

No minētajām tiesību normām un tiesu prakses atziņām tiesa secināja, ka valstij ir pozitīvs pienākums nodrošināt brīvības atņemšanas iestādēs atrodošām personām tādus sadzīves apstākļus, kas atbilst vispārējām higiēnas prasībām un nerada epidemioloģiskās drošības apdraudējumus, un aizliegums necilvēcīgi, cilvēka cieņu pazemojoši un slikti izturēties pret personu.

[9.2] Pieteicējs 2022. gada 1. jūnijā tika pārvietots uz strīdus kameru.

Noteikumu Nr.423 4. punkts paredz, ka notiesātais nodod brīvības atņemšanas iestādei glabāšanā personu apliecinošos dokumentus un citus dokumentus, dārgmetālus, dārgakmeņus un to izstrādājumus, vērtspapīrus, kā arī mantas, kas nav minētas to priekšmetu un pārtikas produktu sarakstā, kurus notiesātajam ir atļauts glabāt, vai pārsniedz atļauto skaitu (daudzumu). Par nodotajām mantām un dokumentiem sastāda aktu, kuru paraksta notiesātais un brīvības atņemšanas iestādes darbinieks, kas pieņem mantas. Notiesātais saņem parakstītu akta eksemplāru. Noteikumu 7. punkts paredz, ka pārmeklēšanas laikā pie notiesātā atrastās mantas, izstrādājumus un vielas, ko aizliegts glabāt un kas netika labprātīgi nodotas, atsavina un iznīcina, un par to sastāda aktu. Savukārt noteikumu 43. punkts paredz, ka notiesātajiem ir tiesības glabāt priekšmetus un pārtikas produktus šo noteikumu 1. pielikumā noteiktajā sortimentā un daudzumā (1. apakšpunkts).

No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka 2022. gada 1. jūnijā pieteicējam tika izņemtas mantas, kuras viņš atteicās paņemt, kad tika pārvietots uz strīdus kameru, un tās tika novietotas noliktavā. Pieteicējs no noliktavas ir saņēmis konkrētas mantas.

[9.3] Pieteicējs norādījis uz tiesībām uz īpašumu, tiesībām uz taisnīgu tiesu un tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi. Tiesa secināja, ka šīs ir konstitucionāla ranga tiesības, kuru īstenošanā un aizsardzībā nav pieļaujama formāla pieeja un kuras persona, atrodoties brīvības atņemšana iestādē, nezaudē.

Vērtējot argumentu, kas saistīts ar tiesību un tiesisko interešu aizstāvēšanu, tiesa konstatēja, ka pieteicējs nav nosaucis nevienu tiesas tiesvedībā esošu lietu, saistībā ar kuru viņam ir nepieciešami dokumenti vai grāmatas, un konkrēti kuri no izņemtajiem dokumentiem vai grāmatām ir nepieciešami. Pieteicējs iesniegumā tiesai ir lūdzis izsniegt lietu materiālu kopijas,

norādot, ka neatceras lietu numurus (*lietas 2. sējuma 68. lapa*). Tiesa nesaskatīja pamatu apšaubīt to, ka pieteicējs var neatcerēties visu lietu numurus, ņemot vērā, ka pēc pieteicēja pieteikumiem ierosinātas vairākas administratīvās lietas un administratīvo lietu numuri sastāv no 10 simboliem. Tomēr pieteicējam ir iespēja vērsties tiesā, kuras tiesvedībā atrodas kāda viņa lieta, ar lūgumu informēt par ierosināto lietu numuriem un lietu virzību. Tāpat pieteicējs nav skaidrojis, ka viņam pastāvētu šķēršļi izmantot Administratīvā procesa likumā paredzētās procesuālās tiesības, piemēram, lūgt izsniegt dokumentu kopijas, lūgt iegūt pierādījumus no kādas personas vai iestādes.

Pieteicējs tostarp minējis, ka 2022. gada 8. jūnijā bija noteikta tiesas sēde, ko viņš bija spiests lūgt atlikt (*lietas 2. sējuma 104. lapa*). No Tiesu informācijas sistēmas ziņām tiesa konstatēja, ka 2022. gada 8. jūnijā tiesas sēde bija noteikta lietā Nr. A420259521. No tiesas sēdes protokola redzams, ka lietas izskatīšana tika atlikta, lai izsauktu lieciniekus un pieprasītu papildu informāciju. Tā kā atbilstoši ziņām Tiesu informācijas sistēmā lietas izskatīšana pēc būtības nebija pabeigta, tiesa atzina, ka pieteicējam bija iespēja sagatavoties lietas izskatīšanai un īstenot administratīvi procesuālās tiesības un pienākumus.

Pieteicējs norādījis uz tiesību uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kā vienīgo aspektu minot neiespējamību sazināties ar draugiem un tuviniekiem. Tiesa konstatēja, ka pieteicējam no Senāta 2022. gada 1. decembra lēmuma un 2022. gada 6. decembra sprieduma Nr. SKA-1121/2022 lietā Nr. A420272721, kas ierosināta pēc viņa pieteikuma, zināms, ka kontaktu uzturēšana ar tuviniekiem var notikt dažādos veidos. Pieteicēja vispārīgā norāde neļauj secināt, ka viņam izņemtajos dokumentos bija visu tuvinieku un draugu visa kontaktinformācija, proti, ka dokumentu izņemšanas dēļ viņam ir pilnībā zudušas iespējas sazināties ar ikvienu no tuviniekiem un draugiem. Turklāt pieteicējs nenosauca konkrētas personas, saziņa ar kurām ir kļuvusi neiespējama.

[9.4] Pieteicējs 2022. gada 5. septembra iesniegumā minējis, ka viņam nevienu reizi nav piedāvāts paņemt mantas no noliktavas (*lietas 2. sējuma 110. lapa*). Taču atbilstoši iestāžu norādītajam viņš tika aizvests uz noliktavu 2022. gada 1. jūnija vakarā, kad paņēma tikai traukus, higiēnas piederumus un dvieli (*lietas 2. sējuma 20. lapas otra puse, 47., 127. lapa*), un 2022. gada 1. jūlijā, kad atteicās paņemt mantas (*lietas 2. sējuma 44. lapa*). Tas, ka pieteicējs 2022. gada 1. jūnijā tomēr bija aizvests uz noliktavu, izriet no viņa norādītā, ka viņam tika atļauts paņemt tikai matraci un traukus.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējs sniedzis nepatiesu informāciju par iespēju saņemt mantas no noliktavas, un secināja, ka šis fakts arī kopumā liek kritiski raudzīties uz paskaidroto par to, kad viņam bijusi iespēja doties uz noliktavu un kādas mantas tika atļauts paņemt.

[9.5] Tiesa norādīja, ka pieteicēja apgalvojums par viņa personīgo mantu nozagšanu vai atņemšanu neatbilst patiesībai, jo 2022. gada 1. jūnijā pirms pieteicēja pārvietošanas uz strīdus kameru viņam tika paziņots, ka ir nepieciešams paņemt visas savas mantas. Pieteicējs ignorēja administrācijas prasības, atteicās tās paņemt, izrādīja neapmierinātību pret notiekošo un strīdējās ar administrāciju. Cietuma administrācijai mantas nācās izņemt, jo tās nevarēja atstāt citiem ieslodzītajiem.

Ja pieteicējam savas bezdarbības rezultāta nebija cita apģērba, viņš varēja vērsties pie cietuma administrācijas pēc mantiskās palīdzības, norādot, kādas konkrēti mantas ir nepieciešamas. Pieteicējs to nebija darījis, kaut pats apliecināja, ka viņam bija iespēja mutiski vērsties pie cietuma administrācijas.

Tāpat nepatiesi ir pieteicēja apgalvojumi, ka viņam bija atņemtas visas kancelejas preces un tādēļ nebija iespējas rakstiski vērsties pie cietuma administrācijas. Pieteicējs 2022. gada 5. jūnijā sastādīja iesniegumu (*lietas 2. sējuma 82. lapa*), kaut apgalvo, ka viņam līdz 2022. gada 8. jūnijam nebija pieejams papīrs un pildspalva.

[9.6] Tiesa secināja, ka sakarā ar pieteicēja pārvietošanu uz strīdus kameru un viņa nepaņemto personīgo mantu nodošanu noliktavā nav konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība.

Nekonstatējot cietuma administrācijas prettiesisku faktisko rīcību, tiesai nav arī pamata uzlikt pienākumu cietuma administrācijai atdot pieteicējam atpakaļ izņemtos dokumentus un grāmatas. Tieslietu ministrijas 2022. gada 10. augusta vēstulē Nr. 1-24/2545 (*lietas 2. sējuma 90.–92. lapa*) un 2022. gada 20. septembra vēstulē Nr. 1-24/2857 (*lietas 2. sējuma 131. lapa*) pieteicējam ir izskaidrota izņemto mantu izsniegšanas kārtība, precīzi norādot konkrēto mantu nosaukumus.

[9.7] Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 92. pantā un Atlīdzināšanas likuma 1. pantā noteikto, tiesa norādīja, ka tā kā konkrētajā gadījumā nav konstatēta cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesiski izdots administratīvais akts, līdz ar to nav arī konstatēts zaudējums. Ievērojot minēto, nepastāv Atlīdzināšanas likumā (4., 5., 6. pants) noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas pamats, līdz ar to pieteicēja prasība par nodarītā nemantiskā kaitējuma un zaudējumu atlīdzināšanu ir nepamatota un ir noraidāma.

[10] Pieteicējs apelācijas sūdzībā par tiesas 2023. gada 10. maija spriedumu un papildu paskaidrojumos norādīja turpmāk minētos apsvērumus.

Iestāde sniegusi pretrunīgu informāciju par to, vai viņam izņemtās mantas ir iznīcinātas, un slēpj videoierakstus no gaiteņa kamerām. Lietā nav akta par izņemtajām mantām un dokumentu par mantu utilizāciju. Pieteicējs nav atteicies no mantām, jo viņam tās ir ļoti nepieciešamas un iegādāties citas nav iespējams. Neviena tiesību norma neļauj cietuma administrācijai kāda mantas uzskatīt par bezīpašnieka mantām. Pieteicējs gan iestādē, gan tiesā ir iesniedzis izņemto mantu sarakstu.

Pieteicējam ne vienu reizi neesot piedāvāts paņemt mantas no noliktavas, ticis atļauts paņemt tikai gultas veļu un traukus. Pieteicēja pārvietošana uz strīdus kameru bijusi cietuma administrācijas iegriba. Par mantu nepaņemšanu pieteicējam tika uzlikti roku dzelži un trīs stundas ticis draudēts, viņš ticis pazemots par to, ka raksta sūdzības. Arī citiem ieslodzītajiem ir tikušas atņemtas (nozagtas) mantas.

Ir tikai viens veids, kā sazināties ar draugiem un tuviniekiem, – zvani.

Pieteicējs 17 dienas pavadījis izolācijā un bijis spiests staigāt vienās drēbēs.

Pieteicējam nodarīts dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, ģimenes noslēpuma un citu nemantisko tiesību un tiesisko interešu aizskārums un radītas nelabvēlīgas nemantiskas un mantiskas sekas.

Tiesa spriedumā tikai pārrakstījusi Pārvaldes atbildes un paskaidrojumus, nepārbaudot lietas apstākļus, nav ievērojusi Senāta nolēmumos atzīto, nav ņēmusi vērā tiesības uz īpašumu, pārkāpusi tiesas ētikas kanonus par objektivitāti un taisnīgumu, nepamatoti atteikusies izsaukt lieciniekus, tiesas sēdē ļāvusi Pārvaldes pārstāvim ciniski izteikties.

[11] Pārvalde paskaidroja, ka pieteicējs personīgās mantas atstāja kamerā Nr./kamera A/, tādēļ tās nācās izņemt. Lai gan cietuma administrācijai bija tiesības mantas kā bezīpašnieka mantas iznīcināt, tās joprojām atrodas cietuma noliktavā tādā stāvoklī, kādā tās tika paņemtas. Cietumā netiek noformēts akts par kamerā atstātām (bezīpašnieka) mantām.

Pieteicējs ir vērsies pie cietuma administrācijas ar mantu sarakstu, tomēr 2022. gada 1. jūnijā izņemtās mantas viņš nevar saņemt, jo tās ir bezīpašnieka mantas.

Tiesas spriedums ir pamatots un likumīgs.

[12] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneša lēmumu lieta Nr. A420252322 un lieta Nr. A420240222 apvienotas vienā tiesvedībā.

Motīvu daļa

[13] Lietā noskaidrojams, vai konstatējama pieteicēja norādītā cietuma administrācijas un tās amatpersonu prettiesiskā faktiskā rīcība, kas izpaudusies, 2022. gada 1. jūnijā pret pieteicēju pielietojot speciālos līdzekļus (roku dzelžus); 2022. gada 1. jūnijā izņemot visas pieteicējam piederošās mantas un neatdodot tās atpakaļ; laika posmā no 2022. gada 1. līdz 9. jūnijam nenodrošinot strīdus kamerā uzkopšanas līdzekļus (lupata grīdas mazgāšanai, putekļiem, tualetes tīrīšanas līdzeklis); no 2022. gada 1. līdz 13. jūnijam nenosūtot pieteicēja korespondenci; 17 dienas turot pieteicēju sociālā izolācijā. Pieteicējs vienlaikus lūdzis piešķirt nemantiskā kaitējuma un zaudējumu atlīdzinājumu, kā arī uzlikt pienākumu cietuma administrācijai atdot viņam izņemtās mantas.

Ņemot vērā pieteicēja 2023. gada 5. aprīļa iesniegumā (*lietas 1. sējuma 179. lapa*) norādīto, netika pārsūdzēts un ir stājies spēkā Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 14. marta spriedums daļā par pieteikuma atstāšanu bez izskatīšanas daļā saistībā ar pieteicēja nenodrošināšanu ar rakstāmpapīru laika posmā no 2022. gada 1. līdz 6. jūnijam.

[14] Pieteicējs izcieš sodu slēgta cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē /vieta/ kopš 2021. gada 12. augusta.

Atbilstoši Kodeksa 50.^{4} pantam slēgtajā cietumā sodu izcieš ar brīvības atņemšanu notiesātie vīrieši par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, kā arī notiesātie, kas pārvietoti no daļēji slēgtā cietuma par rupjiem vai sistemātiskiem režīma pārkāpumiem (panta pirmā daļa). Slēgtajos cietumos tiek nodrošināta notiesāto pastiprināta apsardze un maksimāla uzraudzība (panta otrā daļa).

Kodeksa 13.^{1} pants cita starp paredz, ka notiesāto izvietošanu konkrētajā brīvības atņemšanas vietā nosaka Pārvaldes priekšnieks. Savukārt atbilstoši Ministru kabineta 2006. gada 30. maija noteikumu Nr.423 „Brīvības atņemšanas iestādes iekšējās kārtības noteikumi" 13. punktam ar brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka rīkojumu izveidotā notiesāto izvietošanas komisija nosaka, kurā brīvības atņemšanas iestādes nodaļā, vienībā un kamerā notiesātais ievietojams (ņemot vērā brīvās vietas kamerās, notiesāto psiholoģisko saderību, izglītības līmeni un veselības stāvokli).

No minētajām tiesību normām apgabaltiesa secina, ka uz personām, kuras izcieš sodu slēgtajos cietumos, attiecināmi likumā noteiktie ierobežojumi, tostarp pastiprināta uzraudzība un apsardze. Notiesātā izvietošana konkrētā ieslodzījuma vietā ir Pārvaldes priekšnieka kompetencē, bet ieslodzītā izvietošana konkrētā ieslodzījuma vietas kamerā ir attiecīgās ieslodzījuma vietas administrācijas kompetencē, ievērojot tiesību normās noteiktos kritērijus un vadlīnijas.

Satversmes tiesa atzinusi, ka ieslodzījumā atrodošās personas saglabā pamattiesības, bet soda izpildes režīma ietvaros tiek noteikti zināmi ierobežojumi. Tie nedrīkst būt lielāki kā nepieciešams piespriestā soda veida rakstura un soda izpildes režīma dēļ. Tādējādi uz ieslodzītajām personām ir attiecināmas visas Satversmē noteiktās cilvēka pamattiesības, ciktāl tās nav ierobežotas un ir savienojamas ar soda izciešanas mērķi (*Satversmes tiesas 2008. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2008-02-01 secinājumu daļas 10. punkts*).

Roku dzelžu pielietošana

[15] Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesas tiesnesis administratīvo lietu ierosinājis pēc pieteicēja pieteikuma tostarp par cietuma amatpersonas faktiskās rīcības, pielietojot fizisku spēku un roku dzelžus 2022. gada 1. jūnijā, atzīšanu par prettiesisku. Tomēr ne no pieteikuma, ne arī pieteicēja turpmākās argumentācijas tiesvedības laikā neizriet, ka viņš iebilst pret fiziskā spēkā pielietošanu. Līdz ar to tiesa spriedumā pamatoti pārbaudījusi tikai roku dzelžu pielietošanu, vienlaikus nepamatoti neprecizējot pieteikuma priekšmetu un attiecīgi sprieduma rezolutīvajā daļā nepamatoti izspriežot tādu prasījumu, kādu pieteicējs lietā nav izvirzījis.

Līdz ar to apgabaltiesa precizē, ka pieteicēja prasījums ir par cietuma amatpersonas faktiskās rīcības, pielietojot roku dzelžus 2022. gada 1. jūnijā, atzīšanu par prettiesisku.

[16] Apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvā rajona tiesa pārbaudīja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un 2023. gada 14. marta spriedumā pareizi secināja, ka nav konstatējams cietuma amatpersonas, pielietojot roku dzelžus, faktiskās rīcības prettiesiskums. Tas secīgi ir pamats noraidīt nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma prasījumu.

Tā kā tiesas sniegtā argumentācija spriedumā šajā daļā (atreferējums sprieduma 4.1., 4.3.–4.4. punktā) ir pareiza un pilnībā pietiekama, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas Administratīvās rajona tiesas spriedumā veiktajam lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

Apgabaltiesa papildus norāda turpmāko.

[17] Saskaņā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 22. panta pirmās daļas 1. punktu amatpersonai, pildot dienesta uzdevumus, ir tiesības likumos un citos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā prasīt, lai personas pārtrauc rīcību, kura traucē amatpersonas pienākumu izpildi, pārtraukt likumpārkāpumus, kā arī lietot pret likumpārkāpējiem paredzētos piespiedu līdzekļus.

No lietas apstākļiem konstatējams, ka 2022. gada 1. jūnijā pieteicējs kopā ar citu ieslodzīto atradās kamerā Nr./kamera A/, viņš pēc cietuma amatpersonu pieprasījuma atteicās pakļauties daļējai kratīšanai, atteicās atstāt kameru un paņemt savas mantas no kameras. Minētā pieteicēja rīcība ir vērtējama kā atteikšanās pildīt cietuma amatpersonu likumīgās prasības, kā to pamatoti atzina pirmās instances tiesa. Secīgi, lai amatpersonas varētu veikt nepieciešamās darbības, pieteicējam tika uzlikti roku dzelži un viņš tika izvests no kameras Nr./kamera A/ uz strīdus kameru. Apgabaltiesa lietas apstākļos nesaskata, ka konkrētajā gadījumā rokas dzelžu pielietošana pieteicējam būtu vērtējama kā nesamērīga, ka, ņemot vērā pieteicēja personību un viņa rīcību, ar citiem līdzekļiem būtu iespējams panākt, ka pieteicējs atstāj kameru Nr./kamera A/, jo viņš to labprātīgi nedarīja. Pieteicējs arī nav norādījis, ka šā speciālā līdzekļa pielietošanas rezultātā viņam būtu nodarīts būtisks kaitējums, tostarp kaitējums veselībai.

Pieteicējs apelācijas sūdzībā uzsver, ka viņš pakļāvās daļējai kratīšanai, tādēļ roku dzelži uzlikti nepamatoti; Pārvalde, neiesniedzot 2022. gada 1. jūnijā veikto videoierakstu, slēpjot pierādījumus, kas to apliecina. Arī 2023. gada 19. jūnija paskaidrojumā apgabaltiesai saistībā ar mantu izņemšanu pieteicējs paudis, ka Pārvalde slēpj pierādījumus (*lietas 3. sējuma 43. lapas otra puse*), taču vienlaikus paskaidrojumā pirmās instances tiesai viņš ir uzsvēris, ka videoierakstu nevar izmantot, jo neviens likums neparedz, ka kratīšanas laikā var veikt filmēšanu (*lietas 2. sējuma 126. lapa*). Tādējādi secināms, ka pieteicējs vienu un to pašu pierādījumu gan uzskata, gan neuzskata par tiesiskā strīda izšķiršanā pieļaujamu un attiecināmu pierādījumu.

Pieteicējs apelācijas sūdzībā arī retoriski jautājis, kur ir norādīts, ka par mantu nesavākšanu var uzlikt roku dzelžus. Savukārt paskaidrojumā (*lietas 1. sējuma 201. lapa*) apšaubījis, ka mantu nesavākšana rada pamata roku dzelžu pielietošanai. Apgabaltiesas ieskatā šādas norādes papildus netieši apliecina, ka pieteicējs neizpildīja cietuma amatpersonu prasību uz strīdus kameru ņemt līdzi savas personīgās mantas.

Kā jau tas norādīts iepriekš, jautājumu par to, kurā cietuma kamerā konkrētais ieslodzītais ir izvietojams, ņemot vērā brīvās vietas kamerās, notiesāto psiholoģisko saderību, izglītības līmeni un veselības stāvokli, izlemj ieslodzījuma vietas komisija. Apgabaltiesa papildus uzver, ka roku dzelžu uzlikšana pieteicējam notika, jo viņš labprātīgi neizpildīja un kategoriski atteicās izpildīt cietuma amatpersonu atkārtotas likumīgās prasības atstāt kameru Nr./kamera A/ un paņemt savas mantas. Turklāt, kā to pareizi konstatēja pirmās instances tiesas, roku dzelži pieteicējam tika uzlikti īslaicīgi, proti, lai nodrošinātu iespēju viņu izvest no konkrētās kameras un lai viņu nomierinātu.

Antisanitāri apstākļi strīdus kamerā

[18] Apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvā rajona tiesa pārbaudīja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un 2023. gada 14. marta spriedumā pareizi secināja, ka nav konstatējams cietuma administrācijas faktiskās rīcības prettiesiskums, turot antisanitāros apstākļos strīdus kamerā. Tas secīgi ir pamats noraidīt nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma prasījumu šajā daļā.

Tā kā tiesas sniegtā argumentācija spriedumā šajā daļā (atreferējums sprieduma 4.5. punkts) ir pareiza un pilnībā pietiekama, apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas Administratīvās rajona tiesas spriedumā veiktajam lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai, to neatkārtojot.

Apgabaltiesa papildus norāda turpmāko.

[19] Pieteicējs apelācijas instances tiesā norādījis, ka pirmās instances tiesa ignorējusi lietas materiālos esošos pierādījumus, 2022. gada 9. jūnijā uzkopšanas līdzekļi tika izsniegti pirmo reizi, nevis papildus.

Apgabaltiesa piekrīt pirmās instances tiesas secinātajam, ka lietas materiālos esošā informācija par uzkopšanas inventāru un līdzekļiem dzīvojamajās kamerās (*lietas 1. sējuma 43., 76. lapa*) un pieteicēja vicināšanās lūgt izsniegt uzkopšanas līdzekļus un inventāru, rada pietiekamu pamatu apšaubīt pieteicēja pausto, ka strīdus kamerā viņam nebija pieejama lupata grīdas mazgāšanai un putekļiem un tualetes tīrīšanas līdzeklis.

Šai sakarā arī atgādināms, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma regulējumam un stabilai administratīvo tiesu judikatūrai iestādes rīcība attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām personām, kādas ir ieslodzītās personas, ir atzīstama par faktisko rīcību tikai tad, ja ir konstatējams, ka tā būtiski ierobežo šo īpaši pakļauto personu cilvēktiesības. Lai atzītu, ka iestāde ir pieļāvusi prettiesisku faktisko rīcību, nav pietiekami tikai konstatēt kādas nacionālas tiesību normas neievērošanu, bet gan jākonstatē arī korespondējošs personas cilvēktiesību aizskārums (*piem., Senāta 2020. gada 29. maija sprieduma Nr.SKA-111/2020, A420140716, 9. punkts*).

Tādējādi, pat ja lietas materiālos esošie pierādījumi apliecinātu, ka pieteicējam patiešām nebija pieejami viņa norādītie uzkopšanas līdzekļi un inventārs, tas, ievērojot arī pieteicēja argumentācijas trūkumu, neļautu izdarīt secinājumu, ka uzkopšanas līdzekļu un inventāra neesība tik īsu laika periodu (*2022. gada 1.–9. jūnijs*) radīja būtisku viņa cilvēktiesību aizskārumu.

Cietuma rīcība ar pieteicēja personīgajām mantām

[20] Pārbaudījusi lietas materiālus, apgabaltiesa atzīst par pareizu un pamatotu pirmās instances tiesas 2023. gada 10. maija spriedumā izdarīto secinājumu, ka cietuma amatpersonas pirms pieteicēja pārvietošanas uz strīdus kameru 2022. gada 1. jūnijā vairākkārt pieteicējam norādījušas uz nepieciešamību no kameras Nr./kamera A/ paņemt personīgās mantas, ko viņš neizdarīja. To apliecina gan cietuma administrācijas atbildes pieteicējam (*piem., lietas 1. sējuma 36., 44., 50., 73. lapa*), gan cietuma amatpersonu ziņojumi (*lietas 1. sējuma 150.–152. lapa*), no kuriem to kopsakarā ir gūstams saskanīgs skaidrojums par strīdus situāciju.

Pieteicējs tiesvedības laikā nav skaidri un nepārprotami iebildis iestāžu norādītajam, ka cietuma amatpersonas viņu aicināja paņemt personīgās mantas. Tāpat neviens no pieteicēja paustajiem apsvērumiem neliecina par tādu cietuma amatpersonu rīcību, kas jebkādā veidā būtu radījusi šķēršļus pieteicējam no kameras paņemt personīgās mantas. Arī apelācijas instances tiesā pieteicējs vien turpina neargumentēti atkārtot, ka mantas viņam tika atņemtas, nozagtas.

Turklāt, kā jau norādīts, pieteicējs apelācijas sūdzībā par Administratīvās rajona tiesas 2023. gada 14. marta spriedumu retoriski jautājis, kur ir norādīts, ka par mantu nesavākšanu var uzlikt roku dzelžus. Savukārt paskaidrojumā (*lietas 1. sējuma 201. lapa*) apšaubījis, ka mantu nesavākšana rada pamata roku dzelžu pielietošanai. Apgabaltiesas ieskatā šādas norādes papildus netieši apliecina, ka pieteicējs pats izvēlējās savas mantas no kameras Nr./kamera A/ nepaņemt.

[21] Atbilstoši iestāžu norādītajam pieteicējam bija nodrošināta iespēja mantas no noliktavas paņemt 2022. gada 1. jūnija vakarā (*lietas 2. sējuma 20. lapas otra puse, 47., 127. lapa*) un 2022. gada 1. jūlijā (*lietas 2. sējuma 44., 76. lapa*). Apgabaltiesa gan konstatē pretrunas Pārvaldes un cietuma sniegtajā informācijā par to, kuras mantas pieteicējs 1. jūnijā paņēma no noliktavas – traukus un higiēnas piederumus (*lietas 2. sējuma 20. lapas otra puse, 112. lapa*) vai traukus, higiēnas piederumus un dvieli (*lietas 2. sējuma 47. lapa, 87. lapas otra puse*). Vienlaikus apgabaltiesa secina, ka minētajām pretrunām nav izšķirošas nozīmes, ņemot vērā turpmāko.

Pieteicējs 2022. gada 5. septembra iesniegumā minēja, ka viņam nevienu reizi nav piedāvāts paņemt mantas no noliktavas (*lietas 2. sējuma 110. lapa*). Šis apgalvojums ir pretrunā vēlāk 2022. gada 5. oktobra paskaidrojumā minētajam, ka viņš ir ticis aizvests uz noliktavu, un blakus sūdzībā un pirmās instances tiesas 2023. gada 20. aprīļa tiesas sēdē norādītajam, ka viņš ticis aizvests uz noliktavu, kur viņam atļauts paņemt tikai matraci un ēdiena traukus. Apelācijas sūdzībā pieteicējs skaidrojis, ka viņam atļauts paņemt gultas veļu un traukus. Savukārt 2024. gada 26. janvāra papildu paskaidrojumā pieteicējs Pārvaldes argumentu, ka pieteicējs no noliktavas ir paņēmis konkrētas mantas, nosaucis par meliem (*lietas 4. sējuma 32. lapa*).

Konstatējams, ka pieteicējs tiesvedības laikā ir sniedzis pretrunīgu un nepatiesu informāciju gan par iespēju paņemt mantas no noliktavas, gan par to, kādas konkrēti mantas viņš no noliktavas ir paņēmis.

Šādos apstākļos apgabaltiesa atzīst par pierādītu faktu, ka pieteicējam ir bijusi nodrošināta iespēja noliktavā paņemt personīgās mantas. Pieteicējs vien sev zināmu subjektīvu iemeslu dēļ mantas no noliktas paņemt ir atteicies.

Pieteicēja apgalvojumi par mantu paņemšanu no noliktavas arī liecina, ka pieteicēja mantas nav iznīcinātas, un arī Pārvalde vairākkārt apstiprinājusi, ka mantas atrodas noliktavā.

Argumentētu skaidrojumu tam, kādēļ pieteicējam būtu atļauts no noliktavas paņemt tikai atsevišķas mantas, pieteicējs nav sniedzis. Jau norādītā pretrunīgas un nepatiesas informācijas sniegšanu liedz pieteicējai apgalvojumam, ka viņam atļauts paņemt tikai atsevišķas mantas, piešķirt ticamību.

[22] Apgabaltiesas ieskatā fakts, ka pieteicējam bija nodrošināta iespēja noliktavā paņemt personīgās mantas, rada pietiekamu pamatu atzīt, ka nav noticis viņa tiesību uz īpašumu, tiesību uz taisnīgu tiesu (saistībā ar izņemtajiem dokumentiem un grāmatām, kuri bijuši nepieciešami savu tiesību aizsardzībai tiesā) un tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi (saistībā ar neiespējamību sazināties ar tuviniekiem, kuru kontaktinformācija bijusi izņemtajās mantās) aizskārums.

Tādējādi nav konstatējams cietuma administrācijas faktiskās rīcības, izņemot mantas un tās neatdodot, prettiesiskums.

Tā kā ir noraidāms pieteicēja prasījums par cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, noraidāms ir arī prasījumam pakārtotais nemantiskā kaitējuma un zaudējumu atlīdzināšanas prasījums.

[23] Attiecībā uz pieteicēja prasījumu par pienākuma uzlikšanu cietuma administrācijai atdot pieteicējam izņemtās mantas norādāms turpmākais.

No pieteikuma nepārprotami izriet tikai lūgums uzlikt cietuma administrācijai pienākumu atdot izņemtos dokumentus, savukārt par pārējām mantām ir aprēķināti zaudējumi.

Pirmās instances tiesas tiesnesis no pieteikuma satura secinājis un pieteicēja prasījumu formulējis kā prasījumu par pienākuma uzlikšanu cietuma administrācijai atdot pieteicējam izņemtos dokumentus un grāmatas. Vēlāk, tostarp visos apelācijas instances tiesā iesniegtajos procesuālajos dokumentos, pieteicējs lūdz cietuma administrācijai uzlikt pienākuma atdot pieteicējam visas izņemtās mantas.

Apgabaltiesa jau iepriekš konstatēja, ka kamerā Nr./kamera A/ atradās divi ieslodzītie. Līdz ar to cietuma administrācijai varēja rasties un, kā liecina lietas materiāli, radās grūtības identificēt, kurai personai pieder šajā kamerā atstātās mantas. Mantas tika saliktas maisos un novietotas noliktavā (piemēram, *lietas 2. sējuma 44. lapa*). Līdz ar to ir pašsaprotami, ka tikai pieteicējs pats var identificēt savas mantas un norādīt konkrētas mantas un priekšmetus, kurus vēlas saņemt. Viņš to varēja darīt jau 2022. gada 1. jūnija vakarā noliktavā un pēc tam 1. jūlijā. Apgabaltiesa secina, ka tikai no pieteicēja ir bijis atkarīgs tas, kad un kādas mantas nonāktu atpakaļ viņa rīcībā.

Sociālā izolācija

[24] Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa 2023. gada 14. marta spriedumā pareizi identificēja, kādi apstākļi ir ņemami vērā, lai novērtētu, vai sociālā izolācija nerada Satversmes 95. panta un Konvencijas 3. panta pārkāpumu.

Pieteicēja apelācijas instances tiesā pausto iebildumu pamatā ir viņa uzskats, ka, atrodoties strīdus kamerā, viņam neesot bijis iespēju kontaktēties ar citiem ieslodzītajiem. Tāpat pieteicējam neesot bijis iespēju kontaktēties ar tuviniekiem, jo bija liegta iespēja veikt videozvanu, tuvinieku kontaktinformācija atradās izņemtajās mantās. Pirmās instances tiesa vērtēja gan kontaktēšanās iespējas ar citiem ieslodzītajiem un tuviniekiem, gan arī citus apstākļus saistībā ar sociālo izolāciju, un pieteicējs nekādus pretargumentus tiesas secinājumiem pēc būtības nav izteicis.

Apgabaltiesa atzīst par pamatotu pārsūdzētajā spriedumā secināto, ka īslaicīga pieteicēja viena paša izvietošana strīdus kamerā nesasniedza to bardzības līmeni, kas būtu uzskatāms par cietsirdīgu apiešanos, secīgi – nekonstatēja nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanas tiesisko pamatu. Apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā veiktajam lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai (atreferējums sprieduma 4.1., 4.6.–4.8. punktā).

Papildus apgabaltiesa norāda turpmāko.

[25] Saskaņā ar lietas materiāliem pieteicējam kārtējās videosaziņas iespēja tika aizliegta, piemērojot disciplinārsodu. Pirmās instances tiesa 2023. gada 14. marta spriedumā Pārvaldes lēmumu par disciplinārsoda piemērošanu atzina par tiesisku un pamatotu; spriedums šajā daļā ir stājies spēkā.

Pieteicējs minējis, ka 17 dienas atradies soda izolatorā (*lietas 3. sējuma 43. lapa*). Kodeksa 74. pantā noteikti ierobežojumi soda un disciplinārajos izolatoros izvietotajiem notiesātajiem, taču no lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums pieteicēja ievietošanai soda vai disciplinārajā izolatorā un par šādai izvietošanai korespondējošu ierobežojum piemērošanai pieteicējam.

Pieteicējs nav norādījis, ka viņam bija liegta iespēja izmantot citas saziņas iespējas ar tuviniekiem, konkrēti – veikt zvanus un saņemt un nosūtīt korespondenci. Savukārt par pieteicēja argumentu, ka tuvinieku kontaktinformācija atradās viņam 2022. gada 1. jūnijā izņemtajās mantās, apgabaltiesa jau konstatēja, ka pieteicējs pats personīgās mantas atstāja kamerā Nr./kamera A/, kā arī pēc tam viņam bija iespēja no noliktavas mantas paņemt.

Pieteicējs uzskata, ka viņš sociālā izolācijā ticis turēts jau aptuveni divus gadus (ar īsiem pārtraukumiem).

Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka ieslodzītā ilgstoša turēšana vienieslodzījumā, neesot atbilstošām garīgām un fiziskām aktivitātēm, var rezultēties ievērojamā garīgo un sociālo spēju samazinājumā (*2020. gada 2. jūnija sprieduma „N.T. v. Russia" 44. punkts*).

Izskatāmajā lietā ir pārbaudāma pieteicēja turēšana sociālā izolācijā īsu laika periodu – no 2022. gada 1. līdz 17. jūnijam. Turklāt pirms pārvietošanas uz strīdus kameru pieteicējs kamerā Nr./kamera A/ atradās kopā ar citu ieslodzīto (*piem., lietas 3. sējuma 42. lapa*). Tādēļ, ievērojot arī lietā konstatētos apstākļus saistībā ar ārpuskameras aktivitātēm un ar kontaktēšanās iespējām ar citiem cilvēkiem, nav uzskatāms, ka pieteicējs uzreiz pēc pārvietošanas uz strīdus kameru un visu laika periodu, kamēr atradās šajā kamerā, varētu būt izjutis tādas psiholoģiska rakstura ciešanas, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam raksturīgo ciešanu līmeni.

Pieteicēja prasījums par cietuma administrācijas faktiskās rīcības, turot pieteicēju sociālā izolācijā laika periodā no 2022. gada 1. janvāra līdz 1. jūnijam un no 2022. gada 17. jūnija līdz 2023. gada 3. augustam, tiek vērtēts administratīvās lietas Nr.A420143223 ietvaros.

[26] Pieteicējs pamatoti norādījis, ka ir jāvērtē visu uzturēšanās apstākļu ieslodzījuma vietā kumulatīvā ietekme. Taču gadījumā, ja, vērtējot apstākļus, par kuriem izteikti iebildumi, ieslodzījuma vietas administrācijas rīcības prettiesiskums nav konstatējams, tad arī visu šo apstākļu kopums nevar veidot personas tiesību un tiesisko interešu aizskārumu un ieslodzījuma vietas administrācijas rīcības prettiesiskumu.

Izskatāmās lietas apstākļos apgabaltiesa nekonstatē pieteicēja tiesību un tiesisko interešu aizskārumu.

[27] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturtajai daļai, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā.

Ar tiesnešu lēmumiem pieteicējs ticis atbrīvots no valsts nodevas samaksas gan par abiem pieteikumiem, gan par abām apelācijas sūdzībām. Tā kā nav konstatējami Administratīvā procesa likuma 126. panta piektajā daļā noteiktie izņēmuma apstākļi, pieteicējam uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu 180 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta ceturto daļu, 245. pantu, 304. panta pirmo daļu, 307. un 309. pantu, 329. panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumus apelācijas kārtībā pārbaudāmajā daļā par:

1) /vieta/ amatpersonas faktiskās rīcības, 2022. gada 1. jūnijā pielietojot roku dzelžus, atzīšanu par prettiesisku;

2) /vieta/ faktiskās rīcības, 2022. gada 1. jūnijā izņemot visas /pers. A/ piederošās mantas un neatdodot tās atpakaļ, laika posmā no 2022. gada 1. līdz 9. jūnijam nenodrošinot kamerā Nr./kamera B/ uzkopšanas līdzekļus, 17 dienas turot sociālā izolācijā, atzīšanu par prettiesisku;

3) pienākuma uzlikšanu /vieta/ administrācijai atdot /pers. A/ 2022. gada 1. jūnijā izņemtās mantas;

4) nemantiskā kaitējuma 25 000 *euro* atlīdzināšanu;

5) zaudējumu 1500 *euro* atlīdzināšanu.

Uzlikt pienākumu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) triju mēnešu laikā pēc sprieduma stāšanās spēkā atmaksāt valstij valsts nodevu 180 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	S. Gintere
Tiesnesis	A. Dreimanis
Tiesnese	L. Konošonoka